

Trykt i tidsskriftet UTDANNING nr. 8, 11. april-2008.

Viktige perspektiver på skriving i skolen

BOKMELDING av: Harald Nilsen

Lorentzen, Rutt Trøyte og Jon Smidt (red.). *Å skrive i alle fag* - 2008.

Universitetsforlaget. (271 sider)

Boka siterer ei jente i 2. klasse i en svensk skole. Hun har forstått at det ikke er enkel sak å "åka til stjärnorna". Beslektet med dette er min hilsen til leserne av boka *Å skrive i alle fag*. Den gir ingen lettvent oppskrift til suksess for dem den henvender seg til – lærere i førskole, grunnskole og videregående opplæring, lærerutdannere og lærerstudenter. Men du verden – om boka ikke er noen lettvent vei til kunnskap, så er den tilgjengelig og åpner for så mange muligheter. Dette er bokas store fortrinn, å være åpner for muligheter – ikke bare til kunnskap, men til forståelse, innsikt, ja, også syn og utsyn, for: Boka tilbyr et mangfold av oppdaterte, framoverrettete perspektiv på skolehverdagen, på elever, på lærerrollen, på kunnskapsbygging og fremst – på skrivekompetanse. Dette siste – kunnskapsbygging og skrivekompetanse – er bokas udiskutable *forgrunn*. "Høgare skriftkompetanse og styrkt kunnskap og innsikt kan igjen hjelpe barn og unge til eit betre liv her og no og i framtida, (...)." "Skrivinga må opplevast som viktig og meiningsfull her og no; skrivinga må ha eit *formål*. Det er ein sentral bodskap i denne boka" (9).

Bokas to overordnete budskap er (i): skriving – enten det er såkalt tenkeskriving eller det er presentasjonsskriving – er en måte å høyne kompetansen i alle fag, *skrivning for å lære*, og (ii): skriving i alle fag er i sin tur veien til fullverdig skrivekompetanse, *å lære å skrive*. Gjennom å skrive i mange ulike situasjoner og for ulike formål lærer en å skrive. Særlig dette siste inviterer til store og spennende utfordringer på vårt syn på skriveferdighet, hva det er eller hva det bør være. Boka viser til begrepet "literacy" som på enkleste måte forklares med *skriftkyndighet*, "å kunne lese og skrive for ulike formål". Men i forhold til bokas overordnete budskap om hvordan skrivekompetanse nå skal forstås, må vi nok annektere professor Berges forståelse av "literacy". "Området for *literacy* inkluderer alle de meningsskapende aktivitetene vi inngår i der vi skaper mening med og i tekster" (82). Denne videre forståelsen – se særlig *meningsskapende aktiviteter* - inkluderer digital kompetanse som boka gir stor plass, den inkluderer *informasjonskompetanse* som boka problematiserer, og den inkluderer – slik jeg ser det – både presentasjonsskriving og tenkeskriving (40-42) (jf. svensk ut-texter og in-texter, 53).

Om tenkeskriving - individuelle notater, tankekart, spørsmål, undring, og lignende innrammet i uferdige strukturer – skriver Rygg Haanæs etter å ha studert notatark fra elevenes skriveprosjekt i avgangsprøva i norsk, 10. klasse: "Erfaring med notatskriving og samtale om notatskriving må bevisstgjøre elevene på at dette er en viktig del av en prosjektprosess, en vesentlig strategi og et nyttig redskap for å samle kunnskap om et tema,

bevare tanker og reaksjoner og strukturere tekst (167).” Notatskriving, mener Rygg Haanes, er en så viktig handling for både fagkompetanse og skrivekompetanse, at den ikke bør overlates med bare en selvfølgelig oppfordring fra lærer til elever at ”dere må ta notater”, men at notatskriving må inngå som et viktig undervisningstema. For meg gir bokas poengtering av dette med tenkeskrivingens betydning i et helhetlig læringsforløp nærmest en aha-opplevelse. Utprøvende skriving – tenkeskriving – som elevens hjelp til selvhjelp, en egen ”tekst” eller støtte-sjanger for presentasjonsteksten som skal komme.

Professor Liberg problematiserer skriving i ulike emner og lærernes tekstkompetanse (51-61), og også hun løfter fram tenkeskrivingens betydning i en helhetlig prosess, ”den kommunikativa kedjan” som hun så billedlig uttrykker det. Liberg er den bidragsyteren som tydeligst utfordrer lærerne i forhold til hvilken kompetanse som vil kreves av dem. Det spørres nå om Libergs ”kommunikativa kedja” sammen med Berges ”meningsskapende aktiviteter” åpner veien for å forklare begrepet *literacy* som ”all-kommunikativ kompetanse”.

Skriving i alle fag, fag for å utvikle skriveflinkhet, sammensatte tekster, digital skriving og digitale sjangrer, tenkeskriving og presentasjonsskriving, skriving som kunnskapslagring – dette er utfordringer boka stiller i utsikt for skolen og lærerne. Men disse utfordringene stiller også i utsikt noen spørsmål til boka *Å skrive i alle fag*, denne 275 sider store teksten med de mange stemmene. Gir teksten mange svar? Og i så fall – svar på hva? La meg si det slik: Takk for at teksten ikke har tatt mål av seg til å gi fasit på store og viktige spørsmål, men la oss i stedet uttrykke et stort, stort JA! At den både utfordrer og inspirerer til refleksjon på grunn av perspektivmangfoldet, skolens framtid satt i relieff. *Det* er altså bokas storhet, å sette perspektiv på. Perspektiv har i sin tur ført til en kanskje utilsiktet gevinst, nemlig nødvendig fornyende måter å snakke på, et utvidet vokabular for pedagogiske praksiser; nye virkeligheter ber om nye måter å snakke på. De mer enn 20 bidragsyterne tilbyr så mange måter å snakke om fenomen på, gir leserne så mye å reflektere over, tenke på, få kunnskap om, få visdom av. *Det* er ikke noe dårlig svar. En må heller ikke overse bokas tidsramme: LK06 og RO6 (*Rammeplan for barnehagen*) daterer seg til 2006, og allerede ved begynnelsen av 2008 foreligger ei fagbok som – generelt uttalt – både gir svar på og utfordrer intensjonene i de nye planene. Det går altså an å ikke bare være oppdatert, men enda være på forskudd!

Har så boka ingen mangler? Ja, men de blir så små i forhold til fortrinnene, og for små til å gå inn i denne omtalen.

Boka bør ligge på alle læreres arbeidsbord og på pensumlister for lærerstudenter og fagfolk i annen pedagogisk utdanning.